

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 4.4. Науки за Земята, научна специалност Икономическа и социална география, обявен в Държавен вестник бр. 93/30.10.2020 г. , с. 35, за нуждите на Департамент География в Националния институт по геофизика, геодезия и география при БАН с кандидат доц. д-р Боян Кулов

Рецензент: проф. д-рн Маргарита Илиева, Университет „Кажимеж Виельки“ , гр. Бидгошч, Полша, професионално направление 4.4. Науки за Земята, научна специалност Икономическа и социална география

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 4.4. Науки за Земята, научна специалност Икономическа и социална география е обявен в Държавен вестник бр. 93 на 30.10.2020 г. и на интернет страницата на Националния институт по геофизика, геодезия и география при БАН със срок 2 месеца от обнародването му. В двумесечния срок документи за конкурса е подал само д-р Боян Кулов, доцент в секция „Социално-икономическа география“, Департамент География в НИГГГ. Представените в конкурса документи са прегледани от назначена от Директора на НИГГГ комисия и съответстват на изискванията на ЗРАСЗБ, Правилника за неговото приложение и Правилника за приложение на ЗРАСРБ в НИГГГ.

Рецензията на представените научни трудове е изготвена на основание Заповед № 01-266 от 29.12.2020 г. на Директора на НИГГГ за определяне на научно жури по конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ (ДВ бр. 93/30.10.2020 г.) и решение на научното жури за избор на рецензенти (Протокол № 1/5.01.2021 г.). Тя е съобразена с изискванията на ЗРАСЗБ и Правилника за неговото приложение в БАН и НИГГГ. Декларирам, че нямам общи научни публикации с доц. Б. Кулов.

1. Кратки биографични данни за кандидата

Боян Йорданов Кулов е роден на 8.09.1957 г. Средното си образование е завършил в гимназия с преподаване на английски език в Пловдив, а висшето, по география на туризма – в Геолого-географски факултет при СУ (1983). През 1988 г. е получил научната степен кандидат на географските науки (сега доктор), а научното звание старши научен сътрудник II ст. – през 2007 г. Той заема академичната длъжност „доцент“ 13 години - в Географския институт при БАН (2008-2010), а след обединяването на Института с други академични звена (2010 г.), в Департамент География в НИГГГ (2010-2020). С това отговаря на изискванията на чл. 29, ал.1, т. 1 и 2 от ЗРАСРБ и чл. 58, ал.1 от Правилника за неговото приложение в НИГГГ.

Доц. д-р Кулов владее отлично английски език и има дългогодишна преподавателска дейност в чужбина. От 1990 до 2007 г. е бил гост-изследовател, асистент-професор и гост-професор в няколко американски университета - Западновиржински университет, Моргантаун, Западна Виржиния; Американски университет и Университет „Джордж Вашингтон“, Вашингтон, Окръг Колумбия; Университет „Джордж Мейсън“, Фейърфакс,

Виржиния. Водил е лекции и в Софийския университет, бил е гост-лектор в Гърция, Румъния, Австрия (2011), Чехия (2014).

Работата му като редактор е както в редакционни колегии на български и чуждестранни списания – сп. Проблеми на географията, сп. Химия. Природните науки в образованието (включено в ERIH PLUS и Scopus, 2006-2017), Istanbul University Journal of Geography и Spatial Journal of the Department of Geography (Jakarta University), така и в редакцията на книги, сборници от конференции и др.

Научно-организационната и административната му дейност в института и извън него е в различни направления. Научен секретар е на Географския институт (2008-2010) и на Националния институт по геофизика, геодезия и география (2010-2014). През периода 2011-2020 е член на научно-програмния съвет и ръководител на научна програма и координатор „Трансфер на знания, връзки с бизнеса“ в екипа за управление на проект Център за върхови постижения „Наследство БГ“, СУ „Св. Климент Охридски“. Доц. Кулов е един от малкото български учени географи, членове на комисии на Международния географски съюз – член е на управителния комитет на Комисията по локално и регионално развитие към МГС (2020-2024). Несвързана пряко с научно-изследователската му работа, но с важно значение, е неговата дейност в областта на българското образование на българите в чужбина: основател, директор и председател на Борда на настоятелите на Българския образователен център „Св. Кл. Охридски“ във Вашингтон, САЩ (2002-2008), основател и президент на Асоциацията на българските училища в САЩ (2006-2008), и основател и председател на Асоциацията на българските училища в чужбина (2007-2015).

2. Оценка на научно-изследователската дейност на доц. д-р Б. Кулов

През периода 2008-2020 г., след първата му хабилитация (старши научен сътрудник II ст.), кандидатът има 40 публикации, 13 от които са отпечатани в списания, реферирани в Scopus, Web of Science и ERIH PLUS. От тях в този конкурс са представени една монография като хабилитационен труд и 18 научни статии. Тези публикации не се повтарят с публикации, използвани за придобиване на научно звание през 2007 г. (заемане на академична длъжност според ЗРАСРБ). В съдържателен план представените в конкурса публикации се включват изцяло в неговата тематика. Като много ценна характеристика на представените в този конкурс публикации отбелязвам, че преобладаващата част от тях – монографията и 12 от 18-те статии са отпечатани на английски език, което увеличава възможностите за тяхното разпространение. Шест от научните статии са отпечатани в издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (4 в Scopus и 2 в Web of Science), една от тях по своя обем е научна студия (Г7_1). Една публикация е самостоятелна и 5 са колективни, като в две от тях той е първи автор. Останалите публикации са отпечатани в нереперирани списания с научно рецензиране – 4 в български списания (Проблеми на географията, Известия на БГД и др.) и 1 в Турция, както и в редактирани колективни томове - 2 публикации, части от книги (България, Румъния) и в 5 сборници от конференции в България (4) и Австрия (1), Пет от тези 12 публикации са самостоятелни. В документацията по конкурса не са представени разделителни

протоколи за участието на отделните съавтори, при изчисленията в справката за минималните изисквания се приема, че то е еднакво. Няма данни за доказано по законоустановения ред плагиатство в научните трудове на кандидата, с което са изпълнени изискванията на чл. 29, ал.1, т.6 от ЗРАСРБ.

От публикациите от група Г, според представената справка за минималните национални изисквания, са набрани повече точки в сравнение с изискваните според Правилника за приложение на ЗРАСРБ в НИГГГ (Таблица 1).

Таблица 1. Количествена оценка на научно-изследователската дейност на доц. д-р Боян Кулов в съответствие с минималните изисквания за заемане на академичната длъжност „професор” в Правилника за приложение на ЗРАСРБ в НИГГГ

Група показатели	Съдържание	Доц. д-р Б. Кулов	Правилник за приложение на ЗРАСРБ в НИГГГ
А	Показател 1. Дисертация за присъждане на ОНС „доктор”	50	50
В	Показател 3. Хабилизационен труд – монография	100	100
Г	Показател 7. Научна публикация в издания, които са реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	81,7	
	Показател 8. Научна публикация в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове	151,6	
	<i>Общ брой точки по група Г</i>	<i>233,3</i>	
Д	Показател 10. Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове	125	
	Показател 12. Цитирания или рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране	6	
	<i>Общ брой точки за група Д</i>	<i>131</i>	
Е	Показател 14. Ръководство на успешно защитил докторант	40	
	Показател 17. Ръководство на национален научен или образователен проект	120	
	Показател 18. Ръководство на международен научен или образователен проект	80	
	<i>Общ брой точки за група Е</i>	<i>240</i>	<i>150</i>
	<i>Общ брой точки за групи А, В, Г, Д, Е</i>	<i>754,3</i>	<i>640</i>

Общият брой точки в група Д – цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове и в нереперирани списания с научно рецензиране също е по-голям от изискванията в Правилника за приложение на ЗРАСРБ в НИГГГ. Трябва да се отбележи, че изискваният брой точки по групи Г и Д в Правилника на НИГГГ са с високи стойности от тези на национално равнище (с 10 % по група Г и с 20 % по група Д). Преобладаващата част от цитиранията на научните трудове на доц. Б. Кулов е в реферирани издания (в Scopus и Web of Science). Като изхождам от това, че след първата хабилитация, по допълнителна информация от кандидата, през периода 2008-2020, той има 120 цитирания, от които 42 в Scopus и Web of Science, смятам, че някои от цитиранията са подбрани несполучливо - подадени са няколко публикации, отпечатани през 90-те години на ХХ в. и някои от тях цитирани през същия период. Допускам, че тези цитирания не са използвани при хабилитацията му като доцент, защото през 2007 г. не се отдаваше толкова голямо значение на цитиранията. От друга страна, някои от тези публикации са цитирани през последните години (напр. 10.9 от справка за цитиранията, цитирана през 2019 г.), което показва, че те и сега са актуални за други изследователи.

Най-голямо е надвишаването на броя точки в група Е, където доц. Б. Кулов е посочил ръководство на два международни и 1 национален проект, финансирани по програми на Европейската Комисия (Програма Хоризонт 2020, Compass, ОП НОИР), на 5 национални проекта, финансирани от ФНИ и на един успешно защитил докторант. Тематиката на тези проекти (сравнителен анализ на териториалното управление и системите за планиране в европейските страни, използване на природния капитал в политиката и вземането на бизнес решения, изследване на планинските райони и околната среда, изграждане и развитие на център за върхови постижения „Наследство БГ“ и др.) съответства на тематиката на обявения конкурс за професор. От друга страна, ръководените от доц. Кулов международните проекти, дават възможност на млади учени от института да участват в сътрудничеството в европейското научно пространство. На този факт обръщам внимание като участник в един от тези международни проекти.

Оценявайки активността на кандидата за заемане на академичната длъжност „професор“ в зависимост от наукометричната оценка, представена в справка за минималните национални изисквания, може да се обобщи, че доц. д-р Б. Кулов отговаря напълно на изискванията на чл. 29, ал. 1 от ЗРАСРБ и на чл. 59, ал. 3, т. 2 от Правилника за приложение на ЗРАСРБ в НИГГГ.

3. Основни научни приноси на доц. д-р Б. Кулов

В „Разширена справка за научните приноси“, която е част от документацията по конкурса, са представени приноси в две тематични направления. Оценката на публикувания монографичен труд и по съвкупност – на останалите публикации, представени в конкурса, съгласно чл. 29, ал. 4 от ЗРАСРБ, ми дава основание да приема тези тематични направления като удачно представяне на научните приноси на кандидата.

А. Геопространствени неравенства и устойчиво регионално развитие: теория, инструменти и политики.

Идентифицирани и картографираны са границите на ядрото и периферията на Европейската социално-икономическа система и тяхната динамика през периода 2007-2017 г. и са класифицирани геопространствените ѝ елементи. Идентифицирани и картографираны са регионите, които представляват най-голям интерес за управленската практика и регионалната политика. Принос към литературата за периферизация и маргинализация на определени ареали и за устойчиво регионално развитие е предложената от доц. Кулов и тествана на примера на България теория за един от начините на образуване на регионите с относително по-нисък жизнен стандарт, като се въвежда и обосновава термина „припокриване на периферии“. Тя е използвана като инструмент за идентификация на региони в упадък или т. нар. региони със специфични географски характеристики (планински, гранични и др.). На примера на планинските региони в България се доразвива концепцията за устойчиво развитие и неговото управление чрез добавяне на политически, културни и геопространствени характеристики. Установява се подценяване значението на регионалния мониторинг, особено за периферните региони и за целите на стратегическото планиране и териториалното управление.

В това тематично направление доц. д-р Б. Кулов посочва 12 публикации - представената монография (В3_1) и 11 научни статии, две от които са в издания, реферирани в Scopus (Г7_3, Г7_4, Г8_1, Г8_2, Г8_3, Г8_4, Г8_6, Г8_7, Г8_9, Г8_11, Г8_12).

Монографичният труд „Europe's Core-Periphery Relations and Horizontal Disparities“, издаден от Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“ към МОН (С., 2020, 139 с.) е интересно и актуално изследване на териториалните различия и териториалните (хоризонтални) неравенства в Европа. То е едно от малкото научни изследвания в областта на социално-икономическата география в България, включващо целия европейски континент. Разработено е на базата на модела „ядро-периферия“ чрез използване на различните равнища териториални единици (НУТС), определени в ЕС и въз основа на достоверна информация от Евростат за 2007 и 2017 г. Това дава възможност на автора да „проследи“ и анализира измененията в териториалните неравенства през изследвания период. Резултатите от изследването са полезни не само за географите в България, но и за специалисти от страната и чужбина, интересувачи се от проблемите на регионалното развитие, териториалните неравенства и регионалната политика. Много интересна за читатели от други страни е третата част, в която се акцентира на периферното положение на България в Европа, на припокриването на различни по характер и генезис периферии в южната и източната част на континента и в различни части от България.

Тематиката за европейската периферия не е нова за доц. Кулов. Той се занимава с нея в няколко статии, на примера на планински и гранични региони в България и Югоизточна Европа (Г7_3, Г7_4 и др.), а след това доразвива още по-задълбочено тези научно-изследователски проблеми в своята монография. На географски изследвания на планински региони, които често са региони със специфични потребности, „дълбоки периферии“, на идентифицирането на актуалните проблеми в тях и необходимостта от

провеждане на съответни политики за тяхното решаване, е посветена друга част от неговите научни статии. Като отделна група бих отделила статии, в които се разглеждат актуални за съвременния етап на развитие на страната като част от ЕС проблеми, свързани с изследване, картографиране и оценяване на екосистемни услуги.

Б. Приложение на концепцията за екосистемни услуги, както и на геоинформационни технологии, за устойчиво управление на околната среда и регионалното развитие

Въз основа на приложението на методическата рамка на инициативата MAES (Mapping and Assessment of Ecosystem Services) в административно-териториални единици в България са предложени методически насоки за картографирането на екосистемите и икономическата оценка на услугите, които предоставят на локално равнище. С цел развитие на теорията и практиката на оценяването на екосистемните услуги се дефинира и предлага въвеждането на термина „дисергия“ на екосистемните услуги. Надгражда се наличната база знания, която подпомага геопространственото планиране и устойчивото развитие на териториалните единици на локално равнище в планински системи в България. Разработени са ГИС-базирани подходи, база данни и картографски продукти за намаляването на риска от опасни природни явления и технологични опасности във връзка с опазването на природното и културното наследство и живота и имуществото на населението от 10 общини в България.

В това тематично направление доц. д-р Б. Кулов е представил 9 публикации (Г7_1, Г7_2, Г7_5, Г7_6, Г8_3, Г8_5, Г8_8, Г8_11, Г8_12), четири от които са отпечатани в издания, реферирани и индексирани в Scopus и Web of Science.

Може да се обобщи, че научните и научно-приложните приноси в рецензираните трудове на доц. д-р Б. Кулов, свързани с доразвиване на някои теоретични концепции, с приложение на нов методически инструментариум в географските изследвания, допринасят за обогатяване и развитие на съществуващи знания.

4. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки по същество към представените публикации, тъй като те са отпечатани в реферирани и рецензирани издания. Като дългогодишен редактор и член на редакционни колегии на български и чуждестранни списания, бих си позволила препоръка към кандидата и редакционните колегии на сборници от научни конференции да обръщат повече внимание на неволни правописни грешки в тези публикации (понякога голям брой), които развалят доброто впечатление от съдържателната им страна. Бих искала да препоръчам на доц. д-р Б. Кулов да продължи своята работа по изследване на планините в България в актуалните на този етап на развитие направления, като по този начин продължи съществуващите добри традиции в географските изследвания на планинските региони в Географския институт и в Департамент География в НИГТТ при БАН.

5. Заключение

Познавам доц. д-р Б. Кулов от съвместната ни работа в секция Социално-икономическа география в Географския институт и Департамент География в НИГГГ. Досегашната научно-изследователска, публикационна, преподавателска и научно-организационна дейност на доц. д-р Боян Кулов го представя като един от водещите учени в съвременната българска социално-икономическа география, много добре познат и на международната географска общност.

Анализът и оценката на неговата дейност показват, че тя отговаря напълно на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Националния институт по геофизика, геодезия и география при БАН за заемане на академичната длъжност „професор“. Затова давам положителна оценка на неговата кандидатура за заемане на тази академична длъжност.

Това ми дава основание да препоръчам на Научното жури да предложи на НС на НИГГГ да гласува за заемането от доц. д-р Боян Йорданов Кулов на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 4.4. Науки за Земята, научна специалност Икономическа и социална география в Департамент География на Националния институт по геофизика, геодезия и география при БАН.

22.01.2021 г.

Подпис:

Проф. дгн Маргарита Илиева